

מעדני אשר

גיליון שצ"א
(שנה ט')
פרשת תולדות תשע"ב
י"ל ע"י
מכון "מעדני אשר"

מדוע לא חשש יעקב שאביו יכירו לפי הקול הרי אמרינו בגמ' דכל אדם יכולים לזהות ע"פ הקול?

בפרשתו כ"ז י"ב אולי ימשינו אבי וגו'.

יש להקשות: מדוע פחד יעקב רק שאביו יכיר אותו על פי המשמוש בידים, ומדוע לא פחד יעקב שאביו יכיר אותו על פי הקול, הרי כל בני אדם נכרים בקולם, כמו שאמרו בגמ' גיטין כ"ג א', חולין צ"ו היאך סומא מותר באשתו, והיאך בני אדם מותרין בנשותיהן בלילה, אלא בטביעות עינא דקלא, ואם סתם בני אדם מכירין כן, בודאי שיצחק החכם והבקי להכיר בין בניו, שיכיר אותו על פי קולו, כך מקשה הרמב"ן בפרשתו כ"ז י"ב, וכן במושב זקנים לבעלי התוספת, וכן בחתם סופר בתורת משה.

איכא כמה תרוצים:

א. אולי היו האחים האלה דומים בקולם, כך תירץ הרמב"ן.

יש להקשות: מהא דאמרינו בגמ' סנהדרין ל"ח ע"מ א' תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו בקול, במראה, ובדעת, א"כ איך כתב שהיו שוים בקולם.

מעדני אשר: נראה לתרץ ע"פ מה דכתב ביד רמה שם דע"פ רוב אין הקול דומה, אבל לפעמים קול של השני דומה לחבירו, לפי הנ"ל אתי שפיר.

אבל בטל תורה שם הקשה עליו: מהא דאמרינו בגמ' סנהדרין ע"א ע"א רבי יהודה אומר אם לא היתה אמו שוה לאביו בקול ובמראה ובקומה אינו נעשה בן סורר ומורה מאי טעמא דאמר קרא "איננו שמע בקלנו" מדקול בעינן שוין מראה וקומה נמי בעינן שוין, כמאן אזלא הא דתניא בן סורר ומורה לא היה ולא עתיד להיות, ולמה נכתב דרוש וקבל שכר, כמאן כרבי יהודה, דאין מציאות שיהא קולם שוה, ולפי דברי היד רמה הרי יש כזה מציאות.

ומתרץ הטל תורה: דעל דבר רחוק ואינו מצוי כלל גם כן אמרינו לא היה ולא נברא, ומביא ראיות לזה ע"ש.

ובגליוני הש"ס סנהדרין ל"ח ע"א כתב שאין במציאות כלל שיהא קולו של אחד שוה לשני, ומביא ראיה מהא דאמרינו בגמ' שכן סורר לא היה ולא נברא כיון שאין מציאות שיהא אותו קול.

מעדני אשר: אולי באחים יכול להיות שקולם דומה, משא"כ בשאר אנשים.

ב. היה משנה קולו לדבר כלשון אחיו, כי יש בבני אדם יודעים לעשות כן, כך תירץ הרמב"ן, וכן כתב האור החיים בראשית פרק כ"ז.

ובאחרונים הקשו קושיא עצומה על זה: דלפי זה האיך אמרינו בגמ' דסומא מותר באשתו ע"פ טביעות עין דקלא הרי לפי שיטת הרמב"ן אדם יכול לשנות את קולו, א"כ איך סומכין על זה, כך הקשה בספר נחמד למראה על הירושלמי סנהדרין פר"ד הלכה ט' דף ע"ג.

איכא כמה תרוצים:

אחד { הא דאמרינו שהקול יכול להשתנות היינו דווקא בזכרים ולא בנקיבות, ולכן אמרו דמותר באשתו בטביעות עין דקול כיון שאין אשה יכולה להשתנות לקול אשה אחרת, כך תירץ בספר נחמד למראה על הירושלמי סנהדרין פר"ד הלכה ט' דף ע"ג.

אבל בבית אהרן חלק ו' ע"מ שצ"ח דחה תרוץ זה: שהרי החוש מעיד שגם נשים יכולות לשנות את קולם.

השני { כיון שכל אשתו בביתו לכן אנו אומרים שאפשר לסמוך על טביעות עינא דקלא שמסתמא זו אשתו, כך תירץ בבית אהרן חלק ו' ע"מ שצ"ח.

השלישי { דווקא אחים שקרוב הקול להיות שוה בזה אמרינו שאפשר לשנות, אבל סתם אדם אין יכול לשנות, כך תירץ בשו"ת מרחשת חלק ב' סימן.

ג. לפי שהיה זקן וכבדה אזנו לשמוע היטב ולכן כשנגש וישק לו שאלו פעם אחרת האתה זה בני עשוי כי אמר מרחוק שמא אינו שומע, כך תירץ במושב זקנים לבעלי התוספת.

ד. יצחק בעבור שהיה עיניו כחות מראות היה מתירא תחלה שמא בשמוע יעקב דבריו לעשיו יבא יעקב וישנה קולו לקול עשיו, על כן אמר לעשו שלא בפני יעקב שישנה קולו לקול יעקב ועתה אם יבא יעקב וישנה קולו יכירונו על כן הוצרכה רבקה לאמר ליעקב שידבר בדבור רך כהרגלו ולא ישנה, והנה מלת לאמר מורה על אמירה רכה וזה שאמר ורבקה אמרה אל יעקב בנה לאמר ר"ל שידבר עם יצחק באמירה רכה כי הנה שמעתי וגו' אל עשיו לאמר היינו שישנה את קולו לאמירה רכה על כן אתה אל תשנה כדי שלא יכירך, כך תירץ החתם סופר בתורת משה מהדורא תנינא בד"ה ורבקה אמרה, וכן כתב באוהב ישראל בפרשתו, וכן בבית הלוי בראשית כ"ז כ"ב.

ובמפרשים כתבו לבאר דבר נפלא: הא דכתוב בפרשתו "ותאמר לו אמו עלי קללתך בני" דהרי בגמ' אמרינו שסומא מותר באשתו משום טביעות עין דקלא, ואם יצחק לא יכיר את הקול של יעקב יאסור מכאן ולהבא באשתו, לכן אמרה עלי קללתך בני אני צריך לפחד יותר ממך, אבל באמת הכיר שהקול קול יעקב, כך כתב בחתם סופר בתורת משה בפרשתו, וכן בכתב סופר, וכן בדברי מהר"א.

הרב יחזקאל שליט"א

גליון זה נודב לעילוי נשמת
הגאון החסיד רבי אברהם משה בן הרב אליהו דויטש ז"ל
שהרב"ץ תורה ברבים למעלה מיובל שנים
נלב"ע כ"ז חשוון תשי"ע ת.נ.צ.ב.ה.

הרב מרדכי שליט"א

הרב אליהו שליט"א

הרב יוסף שליט"א

והתניו ידידינו

הנדיב הרוצ"ח הרב יוסף נתן רוזנברג שליט"א

הרב אריה גוטליב שליט"א

**איזה היתר היה ליעקב אבינו לשקר ולומר שהוא עשוי הבכור?
בפרשתו כ"ז י"ט אנכי עשו בכוריק וגו'.**

יש להקשות: איך הוציא יעקב שקר מפיו ואמר אנכי עשוי בכוריק, הרי האבות קיימו את כל התורה עד שלא ניתנה, ובפרט יעקב שהנביא מעיד עליו תתן אמת ליעקב, כך הקשה המדרש תנחומא בפרשתו, וכן ברבינו בחיי, וכן הרד"ק בפרשתו, וכן בכלי יקר בפרשתו.

איכא כמה תרוצים:

א. יעקב לא שיקר, דהתכוין לומר אנכי יעקב, ועשוי בכוריק כך כתב במדרש תנחומא פרשת תולדות סימן י' מובא ברש"י.

ולפי זה יוצא חידוש שמי שאומר דבר שמתפרש בב' אופנים אין זה שקר ואין בזה חשש איסור.

וכן כתב בשו"ת רב פעלים חלק ג' חושן משפט סימן א' ליישב הא דאיתא בגמ' ברכות מ"ג עמוד ב' רב פפא בריך אהדס ברישא והדר בריך אשמן, אמר ליה לא סבר לה מר הלכה כדברי המכריע, אמר ליה, הכי אמר רבא הלכה כבית הלל ולא היא, לאשתמוטי נפשיה הוא דעבד, וברשי לא אמר רבא הלכתא כבית הלל, אלא רב פפא אכסוף לפי שטעה, והשמיט עצמו בכך והקשו המפרשים איך הוציא שקר מפיו ותיירץ שלא הוציא מפיו דבר שקר, אלא אמר מלתא סתומה דמשתמעה לתרי אנפי, כי הוא לא אמר דאמר רבא הלכה כב"ה בענין זה דשמן והדס, אלא אמר דאמר רבא הלכה כב"ה, והוא כיון בלבו על דין אחר ששמע מרבא שאמר בו הלכה כב"ה, וכיון להטעות השומע שיחשוב על ענין השמן והדס קאמר ונמצא מפיו לא הוציא שקר, וכה"ג מצינו גבי רב כהנא גיטין ס"ב באומרו שלמא למר, וכיוצא בזה ארז"ל על יעקב אע"ה שאמר אנכי עשו בכוריק.

אבל באבן עזרא שמות פרק ל"ב **תמה על המדרש הנ"ל:** וז"ל המפרש אנכי עשו בכוריק אנכי מה שאנכי, אבל עשו הוא בכוריק, אינו פשט ולא יצא מחכמת הדבור, **ואם ישאל אדם בב"ד את חבירו, האתה הוא חבירי שהלויית לך כך וכך, ואמר אני, לא יוכל לומר מחשבתי היתה שאני חבירו לא יותר.**

ב. אין זה תימה, כי יודע היה יעקב כי הוא ראוי יותר לברכה מאחיו ורוח הנבואה שתשרה על יצחק לברכו יותר יתעשת האלהים לברכתו מברכת אחיו, כי הוא רצוי לאל יותר ממנו, וחלוק הדברים במקומות כאלה אינם גנאי וחילול לצדיק, שהרי ראינו כי האל אמר לשמואל עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח לה' באתי שמואל א' ט"ז וכן אברהם ויצחק אמרו על נשותיהם אחותי היא ולא נקראו בעבור זה דוברי שקר, כי מיראה אמרו מה שאמרו, וכן יעקב לקבל ברכת אביו, ואם שנה דברו לא היה בעבור זה דובר שקר, כך תירץ ברד"ק בפרשתו.

ג. כי מצות אמו היתה, וכתוב איש אמו ואביו תיראו, כך תירץ ברד"ק בפרשתו.

מעדי אשר: יש להעיר הרי אמרין בגמ' יבמות ו' ע"א שאם אמר לו אביו לעבור על דברי תורה אין אתה צריך לשמוע בקולו, א"כ איך יכול להיות ששמע בקול אמו לשקר.

נראה לתרץ: ע"פ שיטות הפוסקים שעל כיבוד אב ואם גם בן נח מצווה, ועל שקר בן נח אינו מצווה, לפי הנ"ל אתי שפיר ששמע בקולו דעל כיבוד אב היה מצווה ועל שקר אינו מצווה.

יש לדחות: דהרי כתבו האחרונים דעל דבר שכלי בן נח מצווה, א"כ שלא לשקר זה נמי דבר שכלי.

ד. נבואה היתה, ותרגם אונקלוס על קלתך בני, עלי איתאמר בנבואה דלא ייהון לווייאי עלוך ברי, לכן היה מותר לשקר, כך תירץ ברד"ק בפרשתו.

ה. כתב ברבינו בחיי אין ספק שכל דבריו של יעקב אין בהם כי אם אמת, וכן הנביא מעיד עליו מיכה ז' כ' "תתן אמת ליעקב" גם בכאן כשאמר אנכי עשו בכוריק, רצה בו אנכי במקום עשו ובכוריק כלומר לבכורה, ובשביל הבכורה רצה יצחק לברך את עשו, וע"כ היו הברכות ראויות ליעקב במקומו שכבר לקח ממנו הבכורה, והוא מכחו בא לבכורה ולכל הראוי לה, והבא מכחו של חבורו הרי הוא כמוהו ועומד במקומו, שהרי המלאך כשהיה מדבר עם הנביא היה אומר אני ה', וכן הנביא כשהיה מדבר עם ישראל, ומזה אמר יעקב אנכי עשו בכוריק, שאילו היה אומר אנכי עשו, ושוקק, היה דבורו בלתי אמת, ומפני זה הזכיר "בכוריק", כי בסבת הבכורה הוא בא במקום עשו.

וכן כתב בכלי יקר את בכורתו לקח וגו' למה אמר שלקח הבכורה בעקבה ורמיה, והלא מכרה לו מרצון טוב, ואם עשו בשאט נפש ביזה הבכורה מה פשעו של יעקב בזה, והקרוב אלי לומר בזה שאמר עשו הא בהא תליא כי כששאלו יצחק מי אתה והשיב לו אנכי עשו בכוריק, ואיך הוציא דבר שקר מפיו הלא שארית ישראל לא ידברו כזב, אלא ודאי שאמר לו אנכי במקום עשו בכוריק, שהרי קניתי ממנו הבכורה ואם כן אנכי במקומו, ואילו לא קנה הבכורה לא היה יכול להשיב אנכי עשו בכוריק, ולא היה יכול לבוא לכלל הברכות, ובודאי שבשעה שקנה הבכורה היה דעתו לרמות אותי בזה, כי תקראנה אותי כאלה, ומה שמאשים אותו על לקיחת הבכורה, לפי שאמר עתה נודע הדבר כי מקח טעות הוא, כי מתחילה חשבתי שאין מעלה לבכורה כי אם מה שנוטל פי שנים אחרי מות אביו, וחשבתי שמא לא ישאיר אבי אחריו מאומה על כן מכרתיה בדבר מועט, אבל עכשיו אני רואה שהבכורה שוה הרבה לפי שהברכות תלויות בה, כי למה אמר יעקב אנכי עשו בכוריק, למה לו להזכיר הבכורה אלא ודאי לפי שמצד הבכורה הוא ראוי ליתר שאת ועוז, ובזה יעקבני כי לא ידעתי שקבלת הברכות תלוי בבכורה, רמז לדבר בכר אותיות ברך, לכך אמר ויעקבני זה פעמים, אבל ההיזק אינו כי אם אחד, וכן כתב באור החיים הקדוש, וכן בספר הכתב והקבלה.

האם בגדי עשוי השפיע על יעקב שיטנה מהרגלו?

הנה מכל הני תרוצים משמע שלא היה שום חשש של שקר בדברי יעקב.

אבל בחתם סופר בתורת משה בפרשתו מהדורא תנינא **כתב דבר נורא** וז"ל יש לומר לפי מה שכתוב בספרים שיש בלבוש צדיקים קדושה ללבוש אותם, א"כ גם בהיפך כן, וע"י שהיה ליעקב עכשיו בגדי עשוי היה נכון להוציא לשון דמשתמע לתרי אפי.

וכן כתב בענין זה דבר נפלא האדמו"ר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זצ"ל על הא דכתב רש"י בפסוק פרשת קורח במדבר כ"א א' וישמע הכנעני מלך ערד, כתב רש"י זה עמלק, ושינה לשונו לדבר בלשון כנען, כדי שיהיו ישראל מתפללים להקב"ה לתת כנענים בידם, והם אינם כנענים, ראו ישראל שהם לבושים כלבושי עמלקים ולשונם לשון כנען אמרו נתפלל סתם שנאמר שאם נתן תתן את העם הזה בידי, והקשה האדמו"ר מבעלזא למה לא שינו את לבושם גם כן כנענים, ואז בודאי יסברו ישראל שהם כנענים ויתפללו רק על הכנענים, ותיירץ כי אם היו משנים גם את מלבושיהם כמלבושי כנען, אז היו באמת מתהוים להיות כנענים, כי הכל הולך אחר הלבוש, וכפי שהאדם מתלבש כן הוא, ואז כשהיו ישראל מתפללים על הכנענים שימסרו בידם אז היו נמסרים בידם.

האם כשמבטיחים דבר לילד חייבים להביא לו את זה

מדיון נדר לענין או רק מדיון חינוך?

בפרשתן כ"ה כ"ז ויגדלו הנערים.

איתא במדרש רבה בפרשתן אמר ר' אלעזר בר' שמעון צריך אדם להיטפל בבנו שלש עשרה שנה, היינו לחנך אותו, ובענין דמצינו בגמ' שחייב לחנך אף לאחר גיל י"ג עיין בספר מעדני אשר פרשת תשס"ז.

איתא בגמ' סוכה מ"ז ב' א"ר זירא לא לימא איניש לינוקא דיהיבנא לך מידי ולא יהיב ליה, משום דאתי לאגמורי שיקרא, שנאמר ירמיהו ט' ד' למדו לשונם דבר שקר.

יש להקשות: מדוע אסרה הגמ' לעשות כן משום החשש שמלמדו שקר, והלא יש לאסור זאת משום שהוא עצמו אינו דובר אמת, והרי נאמר בפסוק צפניה ג, יג "שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב" כן מקשה בש"ת התעוררות התשובה לה"ר שמעון סופר מערלוי ח"א סימן ט"ז וכן הגר"פ פלא.

איכא כמה תרוצים:

א. מיירי שהיה לו צורך לשקר כגון שהיה ביום הראשון של סוכות שאמרין בגמ' שם שאסור להקנות את זה לקטן, שהרי אינו יכול לחזור ולהקנותו, ומותר לומר לבנו שמקנהו לו אע"פ שאינו מקנהו, ומדיון שקר ליכא איסור, מ"מ אסור לו לעשות כן מדיון חינוך, כן תירץ בש"ת התעוררות התשובה לה"ר שמעון סופר מערלוי ח"א סימן ט"ז.

וכעין זה מתרץ המהרש"א יבמות ס"ג א' על הא דאיתא בגמ' שם "רב הוה קא מצערא ליה דביתהו כי אמר לה עבידי לי טלופחי עבדא ליה חמיצא חמיצא עבדא ליה טלופחי כלומר, אשתו של רב היתה מצערת אותו, וכשהיה מבקש ממנה דבר מאכל היתה מביאה לו את סוג המאכל ההפוך **כי גדל בריה אפיך לה** היה אומר האב לבנו אמור לאמך לעשות עדישים, והוא אומר לה עשי חמיצא והיא עושה עדישים אמר ליה רב לבנו אעליא לך אמך, א"ל אנא הוא דקא אפיכנא לה, א"ל היינו דקא אמרי אינשי דנפיק ממך טעמא מלפך פעמים שהבן מחכים את אביו, אני היה לי לעשות כן את לא תעביד הכי דבר שקר הוא שנאמר למדו לשונם דבר שקר". וכתב שם המהרש"א שאין הנידון משום עצם אמירת השקר, כיוון שמשום כבוד אביו ראוי לומר שקר, ורק כדי שלא יתרגל לומר שקר אמר לו למנוע זאת, והגר"פ פלא תמה על המהרש"א, דלא מצינו שנדחה איזה איסור בגלל מצות כיבוד אב ואם, עיין לעיל ע"מ ב' טור א'.

ב. אין כל איסור בשקר סתם, כל שאין לו איזושהי השלכה על דינים או על עדים, ומטעם זה מצינו הרבה פעמים בגמ' לחשש של מיחזי כשיקרא בשטרות ומעשי בית דין, והיינו שאצל בית דין ועדים ישנה הקפדה מיוחדת של התורה להרחיק משקר, כן תירץ הגר"פ פלא, ויש אריכות גדולה בפוסקים האם יש איסור לשקר כשאין בזה הרווחת מומן עיין בספר הנפלא ניעמות ברוך מאחי הרה"ג ברוך שוורץ שליט"א שהאריך בזה בדברים נפלאים.

יש להקשות: למה ליה לרבי זירא לומר טעמא משום דאגמורי שיקרא, תיפוק ליה משום אמירה לעני דאסור לחזור בו כדנפסק בש"ע יור"ד סימן רנ"ט ס"ק י"ב והרי כל סתם תינוק עני הוא דהא לית משלו כלום, כן מקשה בקהלות יעקב סוכה מ"ז ע"ב בשם הקובץ הערות

ומתירן: דהואיל דאביו חייב במזונותיו של התינוק עד שם שנים א"כ אינו בגדר עני.

ומביא ראיה: מהא דכתב הר"ן נדרים פ"ג ע"ב בד"ה אימא סיפא וז"ל יכולה ליהנות בלקט שכחה ופאה, אבל מן הבעל לא אכלה דאי אכלה מבעל היכי מותרת בלקט שכחה ופאה דהא לאו עני, חזינן מדבריו דיצאה האשה מכלל עניה מפני שהבעל חייב לפרנסה הגם שאין לה מתאים זוז דהוא שיעור להתפרנס לשנה, והכי נמי בקטן.

מדוע יצחק לא נשא אשה רק בגיל ארבעים הרי בן י"ח לחופה? בפרשתן כ"ה כ"ז ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו'.

איתא בגמ' קידושין כ"ט עמוד ב' תנא דבי ר' ישמעאל עד כ' שנה, יושב הקב"ה ומצפה לאדם מתי ישא אשה, כיון שהגיע כ' ולא נשא, אומר תיפח עצמותיו.

יש להקשות: הרי אמרין במשנה בן י"ח לחופה, א"כ מגיל י"ח יש חיוב להתחתן.

יש שמתרץ: החיוב מתחיל מגיל י"ח אבל הקב"ה אינו מעניש רק מגיל עשרים בעונש של תיפח עצמותיו, ובענין מדוע כל המצוות מתחייב אדם מגיל י"ג ולהיכנס לחופה אינו מתחייב רק מגיל י"ח, עיין בספר מעדני אשר פרשת בראשית תשס"ז כמה תרוצים בענין זה.

יש להעיר: מדוע מי שמתעכב מלהתחתן מקבל דווקא קללה זו של תיפח עצמותיו, ולא שאר איברים או שאר עונש, כן הקשה הדרישה אבן העזר סימן א' ס"ק י"ג, וכן המהרש"א שם, וכן החיד"א בספרו פתח עינים.

יש שמתרץ: משום דכתוב אצל האשה בראשית ב' כ"ג זאת הפעם עצם מעצמי, חזינן דהאשה נבראה מהצלע והוא אינו רוצה אותה ולהחזיק בעצם שלו על כן אמר הקב"ה תיפח עצמותיו מדה כנגד מדה, כן תירץ בדרישה אה"ע סימן א' ס"ק י"ג, וכן החיד"א בספרו פתח עינים קדושין כ"ט ע"ב.

ובמאירי קידושין כ"ט עמוד ב' כתב ולעולם ישא אדם אשה בבחרותו כדי שלא יתמיד גדולו בהרהורין רעים ומחשבות נכריות שמאחר שהתמיד עצמו בהם לעולם אף לאחר שישא לא יהא בטוח בהם, ועקר הפרק בענין זה הוא מארבע עשרה שנה ולמעלה דרך הערה אמר אחד מחכמיהם אנא נסיבנא בשיטסר ואי הוה נסיבנא בארברסר הוה אמינא לשטנא גירא בעיניה, ומכל מקום כל שהגיע לעשרים ולא נשא אינו ניצל כל ימיו מהרהורין שהתמיד בהם אלא אם כן הוא מן היחידים.

יש להקשות: למה נתעכב יצחק מלקחת אשה עד היותו בן ארבעים שנה, וכבר אמרו חכמינו ז"ל בן י"ח לחופה, כל שכן בהיות אברהם זקן ותאב לראות את זרעו שהיה לו לזווגו בנערותו באופן שיראה את בניו קודם מותו, כן הקשה האור החיים בראשית פרק כ"ה, וכן באברבנאל.

איכא כמה תרוצים:

א. האור החיים על הפסוק ויהי יצחק בן ארבעים וגו' כתב וז"ל טעם שהוצרך להודיע זמן נישואיו מה שלא נהג כן באברהם, בא לתת טעם לעיכוב הזמן ששהה יצחק בלא נישואין עד עבור מ' שנה ואמר הטעם בקחתו את רבקה בשביל קיחת רבקה שהיה עד מ' שנה וכמו שגמר אומר לו לאשה פירוש לו מיוחדת היא בת זוגו, הא למדת שקודם לה לא היתה לו בת זוג וכמו שכתבנו בפרשה הקודמת והיא קטנה היתה שנוודה בעקידה כשהוכשר לילד ומעתה אין תרעומת על יצחק ששהה עד מ' שנה גם על אברהם שעכב עד מ' שנה כי אז היתה בת ג' שנים כפי החשבון, וכן כתב באגרא דכלה בפרשתן.

ב. לכן נשא אשה מאוחר שרצה שיוכל יותר להתקדש יותר כדי שיהא לו בנים חשובים יותר לכן המתין, כן כתב באברבנאל בפרשתן. **ובשו"ת מהר"ם שיק** אה"ע סימן א' דן לפי זה באחד שמציעים לו זיווג עכשיו ואם ימתין עוד קצת יהא לו שידוך יותר הגון אם מותר לו להמתין, וכתב שמותר.

ומביא ראיה: מאברהם שהמתין לישא את יצחק עד גיל ארבעים כדי שיהא יותר משובח, א"כ ה"ה בחור שמציעים לו שידוך יותר טוב מותר להתעכב.

מכתבים למערכת

מדוע כשמתה שרה הספיד אותה אברהם תחילה ואח"כ בכה הרי קודם בוכים ואח"כ מספידים
 מה שהקשתם על דכתיב ויבא אברהם לספור לשרה ולבכותה, דיש להקשות הרי דרך העולם כששומעים שאדם מת ובפרט אדם גדול מיד בוכים, ואח"כ מספידים, וכן איתא בגמ' ט"ק כ"ז ע"ב ג' ימים הראשונים לבכי וז' ימים להספד, אי"כ מדוע אברהם אבינו כששמע שרה אמנו מתה התחיל קודם להספיד ורק אח"כ בכה, ותרצתם בשלשה אופנים.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת רגאס שליט"א המ"ע מחסידי הדת
 נראה לטרין, דאחר שקבר וראי הבכיה בא לפני הספד, אבל כשעדיין לא קבר אין הדרך לבכות מעצמו אליו, יש לעורר הבכי על ההספד, כיון עדיין מתו מוטל לפניו ואין האדם תופס הצרה וצריכין לעורר הבכי ע"י ההספד כידוע והחוש מעיד.

הרב יצחק קרימאן שליט"א ירושלים

הרב יוסף מאיער שליט"א וילאנסבורן
 נראה לטרין, ע"פ מה דמבאריל בילקוט הראובני פרשת וירא וכן בדברי יחיאל בראשית כ"ג א' שהעקדה היה ביום כיפור, נמצא שבאותו היום מתה שרה, נמצא כשחזרה אברהם לאחר ג' ימים היה י"ג תשרי שאז בא לקבור את שרה, והימים האלה הלא אסור בהספד רק לתכם בפניו כראיתא בקנה הנפש סימן תרכ"ח פ"ק ה' לכן היא ליה להקדים ההספד כל זמן שהיה עדיין חכם בפניו, כי אח"כ כבר היה אסור לו להספידה וזה מדויק מה שכתבו ויקם אברהם מעל פני מתו, ולפי זה שפיר יש לומר למה אית כ"י של הבכיה קטן לרמוז שבכה רק קצת, כי היה לו בסך הכל כיום וחצי לבכות עד חג הסוכות שאז פוסק השבעה.

הרב יוסף דויטש שליט"א בני ברק כולל תורה ודסד

הרב עמרם אייל שליט"א ירושלים
 נראה לציין דבתולדות יצחק מנאם בנפס לוי תירץ מרת חסידותו של אברהם שהיה שמח כל כך בסיון העקדה שלא היה מקום בליבו לספד ולבכות על שרה, ולכן אינ"פ שברוך הטבע בתחילה בוכים ואח"כ מספידים, אברהם עשה להיחפך כדי לעורר הבכי.

הניקן וחכים כמר יהודה זאב בלייער נ"ו ת"ת מאה שערים ירושלים

נראה לציין לטרין בשם הקהלת יצחק שכל איש שעשה מצוה היצר מגיע עליו שתי פעמים, פעם אחד כשהולך לעשות המצוה, ואם לא הצליח ועשה המצוה מגיע אליו שנית כדי שיהא לו חרטת על המצוה, ואם יש לו חרטת או אילו לא רצה אף פעם את המצוה, אצל אברהם אבינו שהלך לעשות את העקדה לבנו יצחק הגיע אליו היצר הרע והפריע לו, וזה לא עזר ועשה את המצוה, ואח"כ שהיצר הרע רצה שיהיה לו חרטת, הלך לשרה ואמר לה שאברהם שחט את יצחק כמעט, וכבר פרחת נשמתה כדי שמתו אברהם חוזר שיהא לו חרטת שבגללו עשה את העקדה פרחת נשמתו ויהיה כאילו לא עשה את המצוה, או בגלל זה קודם הספיד כדי להראות שלא היה לו חרטת ועשה את המצוה ואח"כ בכה ובגלל זה כתוב קודם הספידה ואח"כ בכה.

חתן ששולח שליח שיקדש לו אשה האם השליח מתענה ביום הקדושין

מה שנתנם דבריה הקדושת לוי שכתב דלכן לא רצה אליעזר לאכול עד שידבר, כי אליעזר קודש את רבקה בשליחות יצחק והחתן ביום קדושין אסור לו לאכול עד אחר קדושין, לכן לא רצה לאכול עד אחר הקדושין, ונתנם דכל הטעמים מדוע חתן מתענה ביום חופתו, אינו שייך בשליח, רק הטעם של חשש שכרות שייך אף בשליח של החתן.

הרב שלמה אשר הלוי טויבער שליט"א י"ה

נראה מענין שצד השני האם יצחק היה חייב להתענות ביום הקדושין, לכאורה לפי הטעם של מה"מ ביוני שחובים הוא מטעם שכרות או לכאורה היה יצחק פטור מלתענות, אבל לכאורה זה שייך רק בחתן דעלמא, אבל אצל יצחק אבינו שהיום הקדושין היה באותו היום שמינהו שליח כמאמר הכתוב היום באתי מבאן שפקע לו הארץ או היה חייב להתענות, כי בעת שממנה השליח הקדושין צריך להיות באותו ישוב הדעת כמו בעת הקדושין, אבל לכאורה זה היה תלוי במחלוקת הפוסקים או חתן שקדשה באותו יום האם צריך להשלים התענית כי זה גם תלוי בטעם למה מתענים, וגם ידוע מנהג כ"ק רבינו זצ"ל שהיה מחייב החתן להפסיק התענית קודם החופה.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א ירושלים כולל סאנסבורן

נראה להעיר דלפי הטעם שכתב ברובק סימן ט"ו דלכן חתן מתענה מפני שהמצוה חביבה עליהם כדרך שעושין החסידים שהיו מתענים על מצוה חביבה כגון לולב ושאר דברים, זה זה שייך נמי בשליח.

הבה"ח חים אביגדור בריל נ"ו ישיבת צאנז תלמה

מה שכתבתם דלפעם דחתן מתענה משום דאצלו היא יום סליחה, שליח החתן אינו מתענה דאצלו לא הוא יום סליחה, נראה להעיר לפי מה שכתב בדגל מחנה אפרים שמחילת עונות הוא לכלל השושבונים, אי"כ מחילת עונות שייך נמי לשליח, ושוב ראיתי מה שבביא בספר נישיות חיים מהפני מנחם במכתב לחתן שמדברי הקדושת לוי ששליח נמי צריך להתענות זה ראיה לדברי הדגל מחנה אפרים.

איך לימד אברהם את אליעזר תורה הרי אסור ללמד את עבדו תורה
 מה שהקשתם על הא דאיתא בגמ' יומא כ"ח ע"ב דאליעזר עבד אברהם וקן ויושב בשיבה היה, ורולה ומשקה מתורתו של רבו לאחרים, איך היה מותר לאברהם ללמד את אליעזר תורה הרי קומילי דיד ד"ס סימן ט"ו ס"א אסור ללמד את עבדו תורה, ותרצתם בארבע אופנים.

הגאון רבי ישראל שורץ שליט"א רב ראש כולל התלמוד הוות"ס ירושלים משיבת סוכטשוב

הרב מאיר סנדר שליט"א ירושלים
 נראה לטרין, ע"פ השיטות שכתב בספר מעני אשר פרשת נח ט"ז דנכרי העומד להתגייר מותר ללמוד תורה, לפי הג"ל אתי שפיר דכיון שרצה אברהם לגייר לכן היה מותר לו ללמדו תורה.

הרה"ג רבי משה פריד שליט"א ראש כולל מאור התלמוד ס. סאילא ברזיל

הרה"ג רבי אביגדור שלמה גינר שליט"א בני ברק מח"ס שערי עיון

הרב חיים שמסיאן שליט"א ובני ברק עוקב כולל ובני ברק
 נראה לטרין דהרינן שהוא מחוייב לקיים אפרש שלמדו וכמו אשה שמתרת ללמוד דברים שהם מחוייבות עין ביאר הלכה סוף סימן כ"ו

הרב מאיר אלזו אדלר שליט"א אמסטרדם

הרב מנחם מנדל שייק שליט"א אשדוד

נראה לטרין, שאברהם לא לימדו תורה אלא אליעזר בעצמו למד תורה, ואולי כל האיסור אינו על העבד בעצמו רק על רבו.

הרה"ג רבי פנחס מנחם דאוויד שליט"א ירושלים מח"ס דברי פנחס

הרב אהרן הכהן קוליק שליט"א בני ברק

הרב מרדכי ברוכאוואן שליט"א מבריא

הרב יצחק קדמון שליט"א סעלבים

נראה לטרין דקודם מתן תורה לא היה אסור לעבד ללמוד תורה, דרק אחר מתן תורה יש את האיסור, דהרי הלימוד שאסור למד תורה לנכרי יפנין מתורה ציוה לנו משה ולו לא להם זה שייך לומר רק מתי שכבר ציוה אותנו אבל לפני זה לא שייך האיסור.

האם בני חת היו יכולים לעקב את הממירה של מערת המכפלה מדיון דניאל בר מצרא

מה שנתנם האם בני חת היו יכולים לבטל את מכירת השדה אף אם היה עתה רוצה למכור, מדיון בר מצרא כיון שפעורין היה יושב בתוך בני חת ששדותיהן היו סמוכות, והבאתם ששה טעמים מדוע לא היה טענה של בר מצרא.

הגאון רבי דוד ליסיצין שליט"א ראש כולל הפל התלמוד ת"א

הבה"ח יהודה בן נ"ו ישיבת רשב"י בני ברק

נראה לטרין, ע"פ מה דאיתא בגמ' ט"ז ע"ב שאם משלם יותר ליכא בר מצרא, לפי הג"ל אתי שפיר דאף אחר מכוני חת לא היה רוצה לשלם את הסכום הנגיל, לפי הג"ל אתי שפיר.

הגאון רבי יוסף צבי ברענר שליט"א אשדוד ראש ישיבת בעלזא בית הלל

נראה לטרין, ע"פ מה שכתב וקוני במשנה שכיר פשיטת וזו שיה דגף הקרקע היה שייך לאברהם רק הפירות דהיינו ההשתמשות היה שייך לעפרון ובני חת ועל זה שלום, לפי הג"ל אתי שפיר דלא היה כאן חשש של בר מצרא.

הבה"ח דוד וולכר שליט"א ירושלים

נראה לציין דההד"א בספר וראש דוד הביא שמצא בספר קדמון בשם חן טוב שהיו שם שתי שדות ושרה עצמה קנתה שדה אחת, והוא מסביר בזה את דברי המדרש נחומא וממה שדה ותקחו – זו שרה שקנתה את מערת המכפלה שנקברה בו, וכתב דלכן לא היה כאן כל חשש של דין בר מצרא.

הבה"ח זלמן לייב מרמורשטיין נ"ו ישיבת צאנז תלמה

נראה לטרין, בעוד אופן ע"פ מה דאיתא בגמ' ט"ז ע"ב ב"ק פ"ח ה"א ז"ו ט"ו והוא ז"ו תקולי לית ביה משום דינא דבר מצרא, ופירש רש"י שאם המצרן מביא מעות שמשקלן טוב יותר על של לוקח לית ביה משום דינא דבר מצרא, והכי נמי אברהם נתן לעפרון ארבע מאות שקל עובר לסוחר ופירשו המפרשים שיוצא בסחורה בכל מקום, ואף שלכאורה עתה רק ביקש ארבע מאות, ולמה הוסיף אברהם ליתן גם עובר לסוחר, אלא כדי שלא יהיה טענת בר מצרא.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לבריונים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו הנדיב הנכבד
הגאון רבי משה פארהאנד שליט"א ירושלים
 רב וראש כולל בית הלל
 לרגל שמחת נשואי בתו במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויעלית בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יצחק ברלינגר שליט"א
 בני ברק
 לעילוי נשמת אביו
הרב נפתלי בן הרב אהרן ז"ל
 נלב"ע ב' כסליו תשס"ב ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
 מגדולי מרביצי התורה
הגאון רבי שמואל אריה שפירא שליט"א
 ר"מ בהימ"ד קרית צאנז תלמה
 לעילוי נשמת אביו משרידי דוד דעה
הרב החסיד יוסף בן הרב חיים שפירא ז"ל
 נלב"ע ב' כסליו תש"ע ת.נ.צ.ב.ה.

גליון זה נודב ע"י ידידינו
החפץ בעילום שמו
 לעי"נ הגה"ק מהר"ם מבילגרייא זצוק"ל
 יהא רעוא שזכותו של בעל ההילולא תגן
 עליו ועל ב"ב להתברך בכל מיילי דמיטב

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב ישראל רוזן שליט"א בארא פארק
 לזיכוי רבבות
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות ירוה נחת
 מכל יוצאי חלציו ויעלית בכל אשר יפנה

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב יעקב סופר שליט"א בית שמש
 לרגל שמחת הולדת בתו במז"ט
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו
 ויעלית בכל אשר יפנה